

Komplikace, diabetologické sledování a léčba GDM

Hana Krejčí

III. interní klinika a Gynekologicko-porodnická klinika VFN a 1. LFUK

Komplikace GDM u matky

- častější infekce, urogynekologické záněty
- komplikované hojení ran
- porodní poranění
- porod císařským řezem

Častější asociace s GDM:

- preexistující/gestační hypertenze
- preeklampsie
- intrahepatální cholestáza
- tromboembolické příhody

Komplikace novorozence u GDM matky

hypoglykémie	přetrvávající hyperinzulinismus v postnatálním období, inhibice glykogenolýzy a glukoneogeneze, snížená dostupnost alternativních zdrojů energie
hypertrofie (hmotnost nad 95 percentil), makrosomie plodu (hmotnost >4000g), organomegalie, hypertrofická kardiomyopatie	intrauterinní hyperinzulinismus, stimulace růstových faktorů
porodní trauma	hypertrofie plodu
dystokie ramének	ukládání tuku predilekčně mezi lopatkami

Komplikace GDM u dítěte

hypotrofie (IUGR, SGA) hrozící předčasný porod	dysfunkce placenty
hypokalcémie, hypomagnezémie	přechodný hypoparathyreoidismus, asfyxie
syndrom dechové tísně (RDS)	nižší produkce surfaktantu pneumocyty II. řádu
perinatální asfyxie	vaskulární poškození placenty, vyšší hodnoty glykovaného hemoglobinu, vyšší konzumpce kyslíku plodem, preeklampsie
hyperbilirubinémie, polycytémie, hyperviskózní syndrom	stimulace erythropoézy hypoxií, inzulinem a dalšími faktory, zvýšený rozpad erytrocytů
trombózy	hyperviskózní syndrom, snížená hladina faktorů C, S, AT III

Studie HAPO 2008

(Hyperglycemia and Adverse Pregnancy Outcomes)

23 316 žen s mírnou hyperglykemií $< 5,9$ nalačno a/nebo $< 11,2$ ve 120. min 75g oGTT

Primárně sledované parametry:

- makrosomie
- císařský řez
- neonatální hypoglykémie
- neonatální hyperinzulinémie

Sekundárně sled. parametry:

- porod před 37. tt
- dystokie ramének nebo porodní poranění
- nutnost intenzivní neonatální péče
- hyperbilirubinémie
- preeklampsie

Diabetologické sledování GDM

- **všechny** ženy s pozitivním screeningem GDM
- podle výsledků oGTT nelze posoudit tíži ani průběh poruchy
- běžná diabetologická poradna - ženy s uspokojivou kompenzací GDM na dietě a metforminu
- centrum – GDM s neuspokojivou kompenzací, GDM na inzulinu

První návštěva v dia poradně - edukace

dieta

komplikace GDM

fyzická aktivita

rizika kouření

**glukometr
selfmonitoring**

Edukace: individuální vs skupinová

Skupinová:

šetří čas

sociální benefit – možnost sdílení

www.tehotenskacukrovka.cz

Pravidelné kontroly v dia poradně

- frekvence individuální, u dobře kompenzovaných á 4 týdny
- kontrola TK
- přírůstek hmotnosti těhotné
- přítomnost otoků
- **rozbor glykemických profilů**

Sledování ketonurie a glykosurie je zbytečné.

Selfmonitoring glykemií

4-bodový profil: GDM na dietě/metforminu

- nalačno a 1 hodinu (nebo 2 hod.) po hlavních jídlech
- min. 1x týdně, podle potřeby denně

6 až 7-bodový profil: GDM na inzulínu

- denně

Laboratorní kontroly GDM

Vstupně:

- kreatinin, jaterní testy
- screening tyreopatií (fyziologické rozmezí TSH v I. trimestru: 0,1-2,5, II. trimestru: 0,2-3,0, III. trimestru: 0,3-3,0 mIU/ml)
- HbA1c

Měsíčně:

podle zvyklostí pracoviště

VFN: HbA1c, kreatinin, JT, CB, KO

Spolupráce diabetologa s porodníkem

- průběžné informace o léčbě, kompenzaci GDM a přidružených komplikacích
- vhodnost a intenzita fyzické aktivity
- ultrazvukové nálezy – růst plodu
- časování porodu

Sledování GDM po porodu

- dispenzarizace u PL nebo diabetologa
- podpora kojení
- racionální strava, pohyb, selfmonitoring již není nutný
- kontrolního oGTT za 3-6 měsíců po porodu
- další oGTT za rok a dále 1x ročně glykémie nalačno a oGTT 1x za 3 roky
- největší riziko manifestace následného DM je v prvních 5ti letech
- vyšší riziko: obezita, vyšší glykémie nalačno, GDM na inzulinu, pozitivní RA

Léčba GDM

Režimová opatření

- **dieta**
- **fyzická aktivita**

Farmakologická léčba

- **metformin**
- **inzulin**

Cíle léčby GDM

- fyziologické hladiny glykemií
- optimální hmotnostní přírůstky matky
- fyziologický růst plodu

Cíl léčby GDM: normoglykémie

Nalačno: < 5,3 mmol/l

Po jídle:

1 hodina < 7,8 mmol/l

nebo

2 hodiny < 6,7 mmol/l

HbA1c do 40 mmol/mol

Doporučené váhové přírůstky těhotné

BMI prekonceptně	Celkový hmotnostní přírůstek v těhotenství (kg)	Týdenní hmotnostní přírůstek ve II. a III. trim. (kg)
Pod 18,5	12,5 – 18	0,5 – 0,6
18,5 – 24,9	11,5 – 16	0,4 – 0,5
25 – 29,9	7 – 11,5	0,2 – 0,3
30 a více	5 – 9	0,2 – 0,3

Dietní doporučení u GDM

- individuálně nastavena podle:
pregestačního BMI,
fyzické aktivity,
váhového přírůstku ženy,
glykemické odpovědi
- vhodná je strava s nízkým glykemickým indexem a glykemickou náloží
- důraz na kvalitní přirozené potraviny

Dietní doporučení u GDM

Kalorický příjem podle pregestačního BMI

- BMI pod 18,5 (podváha): 35-40 kcal/kg hmotnosti
- BMI 18,5-24,9 (normální hmotnost): 30-34 kcal/kg hmotnosti
- BMI 25-29,0 (nadváha): 25-29 kcal/kg hmotnosti
- BMI 30 a více (obezita): do 24 kcal/kg hmotnosti

Nedoporučeny redukční diety

Dietní doporučení u GDM

Kalorický příjem např. u ženy 170 cm vysoké

Pregestační hmotnost	Pregestační BMI	Nutriční stav	Max. kalorický příjem
50 kg	17,3	podváha	2 000 kcal/den
65 kg	22,5	fyziologický	2 210 kcal/den
80 kg	27,7	nadváha	2 320 kcal/den
95 kg	32,9	obezita	2 280 kcal/den

Skladba stravy u GDM

Sacharidy do 35 - 45 % energetického příjmu

- při příjmu 2000 kcal/den.....do 175 – 225 g/den
- přednostně: s nízkým glykemickým indexem, hodně vlákniny
- vyřazení: jednoduchých sacharidů (cukrů)
- omezení: příloh (s vyšším GI), ovoce
- nižší příjem sacharidů není rizikem pro plod

Skladba stravy u GDM

Bílkoviny 20 - 25 % energetického příjmu

- při příjmu 2 000 kcal/den.....do 100 – 125 g/den
- s vysokou biologickou hodnotou (maso, ryby, vejce, mléčné výrobky)

Skladba stravy u GDM

Tuky 30 – 45 % energetického příjmu

Vhodné:

- rostlinné (kvalitní oleje, ořechy, avokádo)
- živočišné (tučné ryby, máslo, sádlo)

Nevhodné:

- průmyslově upravené rostlinné tuky (margariny, ztužené a částečně ztužené tuky, rafinované oleje)
- uzeniny

Skladba stravy u GDM

Mikronutrienty, vláknina

Strava by měla obsahovat dostatek vlákniny (30 g/den), omega 3 mastných kyselin, vitamínů (kys. listová, skupiny B a D) a minerálních látek (kalcium, magnézium, železo, jód).

Suplementace při prokázaném (předpokládaném) deficitu.

Fyzická aktivita v léčbě GDM

- po souhlasu gynekologa
- snižuje inzulínovou rezistenci
- využití glukózy pracujícím svaly nezávisle na inzulínu
- vhodné aerobní cvičení mírného stupně s ohledem na stupeň gravidity
- cvičení/chůze 20 – 30 min denně
- nevhodný úplný fyzický klid po jídle

Farmakologická léčba GDM

- indikace: opakovaně vyšší glykemické profily
- přidružená indikace: urychlení růstu plodu
- vždy po vyloučení dietních chyb

Metformin

- hl. účinkem je inhibice jaterní glukoneogeneze
- typická indikace: nadváha/obezita + vyšší glykémie nalačno nereagující na úpravu životosprávy
- postupná titrace dávky = prevence dyspepsie
- max. denní dávka 3 000 mg denně
- KI: akutní stavy, preeklampsie, hepatopatie...

Metformin

Výhody oproti inzulínu:

- perorální podání
- snižuje inzulínovou rezistenci
- bez rizika hypoglykémie
- menší přírůstky hmotnosti
- menší riziko gestační hypertenze

Metformin

Nevýhody oproti inzulínu:

- u více než 40 % nutné přidání inzulínu
- prostupuje placentou
- riziko GI potíží
- riziko laktátové acidózy

Inzulin

- humánní inzulin nebo analoga
- zahájení léčby ambulantně
- IR – menší riziko hypoglykemií – možná rychlejší titrace dávky
- selfmonitoring 6x denně k úpravě dávek
- nejvíce využívané režimy:
  - bazální inzulin 1x denně
  - bazál – bolus

Inzulín

- v průběhu III. trimestru zpravidla nutné postupné zvyšování dávek
- stabilizace dávek v posledních 2-3 týdnech
- prudší pokles potřeby inzulínu – může být vlivem dysfunkce placenty – indikace k hospitalizaci
- vysazuje se bezprostředně po porodu

Léčba GDM při porodu

- metformin se vysazuje 48 před plánovaným porodem, jinak v den porodu
- léčba inzulinem do porodu beze změny
- infuzní léčba s glukózou a inzulinem jen podle potřeby, mohou lačnit
- časně obnovení p.o. příjmu po porodu
- po porodu inzulin ex

Zkušenosti se sledováním GDM podle nových kritérií

průměrný věk 32 let

46 % nullipary

48 % BMI $\geq$ 25

17 % BMI $\geq$ 30

10 % záchyt v I. trimestru

51 % záchyt podle opakovaně zvýšené glykémie nalačno

10 % farmakologická léčba

92 % uspokojivá kompenzace po celou dobu sledování

Děkuji za pozornost.

Kontakt:

Interní a diabetologická ambulance
Gyn.-por. klinika 1. LFUK a VFN „U Apolináře“
Apolinářská 18, Praha 2
Tel. 22496 7413, 7226

Péče o těhotné s prediabetem, GDM
a dalšími interními komplikacemi v těhotenství

Informace pro pacientky s GDM + e-poradna:

www.tehotenskacukrovka.cz

